

Pou del Castell - Cova del Boixar - Cova del Cabrit - Coll del Muset - Pou del Castell

L'itinerari és circular i té com atractiu visitar tres balnes força esmentades en la història montserratina. El camí és un poc confós en alguns trams, especialment al creuar el torrent del Boixar, així com en la part final del camí de la Palomera quan algunes marques poden induir a sortir-se del traçat correcte. També té alguns passos que mereixen fer-los amb atenció, per exemple, quan el camí del Cabrit superar el torrent del Boixar i s'enfila cap el coll del Muset. En alguns punts es passa per roquissars amb certa pendent i cal estar molt atent de no perdre les referències de les senyals.

Paisatgísticament aquest itinerari transita des de la plana montserratina fins a trobar les primeres serres intermèdies del massís: serrat del Cabrit, serrat del Faraó i serrat de la Palomera, per tornar a baixar la plana. El camí travessa varis torrents entre els quals destaquen el torrent del Tambor, encara que siguin uns pocs metres, el torrent de la Coma dels Naps de Baix, el torrent de l'Estevet i el torrent de la Coma dels Pastors. En una part de l'itinerari el camí és paral·lel en alçada al torrent del Boixar, continuació natural de la coma dels Naps de Baix, i es situa durant un moment per sobre del torrent del Migdia a l'inici del Joc de l'Oca.

Distància 5 km. 800 m.

Durada del recorregut 2 h. 30 m

Altura sortida 498 m.

Altura màxima 824 m.

Altura mínima 497 m.

Guany 326 m.

Ascensió acumulada 434 m.

Descens acumulat 439 m.

Desnivell màxim 327 m.

Inici Sortida del petit replà al costat de l'anomenat **pou del Castell** enfilant el

clot del Tambor.

Aquest punt d'aigua és una construcció amagada al darrera d'unes grans alzines situades al costat del camí a l'alçada de l'anomenat **clot del Tambor**. Es tracta d'una construcció circular, tota de pedra, adossada a un marge de 4-5 m, enmig d'una franja arbòria estreta però espessa. Sembla un antic pou de glaç o un forn de calç, els indicis donen més versemblança això últim. A la vora del camí hi ha un altre pou, que no es fa servir; està totalment recobert d'esbarzers. En el mapa de Ramon de Semir (1949) indica una font propera, que anomena el Fornot, i també una bassa, que no han estat localitzades fins ara.

El **clot del Tambor** és una gran plana pedregosa formada pel **torrent del Tambor** per acumulació de còdols de conglomerat. Aquest clot ha estat aprofitat pel conreu d'oliveres. Cal situar-se a l'inici de la gran clotada i avançar en direcció nord.

2m Al final del clot es troba l'inici clar del camí que s'enfila pel **torrent del Tambor**. Cal seguir-lo uns quants metres amunt. La vegetació tanca el camí.

4m Rètol de regulació de l'escalada. Aquest cartell pot variar d'ubicació segons els criteris de regulació. Un parell de metres abans d'aquest rètol hi ha una cruïlla de camins. El de l'esquerra segueix pel **torrent del Tambor** amunt. S'agafa el camí de la dreta que s'orienta cap el **clot del Boixar**. El camí està ben fressat i força tancat per la vegetació. Restes dèbils de senyals vermelles.

6m El camí puja lleugerament i el seu ferm és terrós

7m Bassa del **clot del Boixar** o **bassa de l'Estevet**. Bassa rectangular excavada al terra i revestida de formigó. Fa aproximadament 2 m de llarg per 1,5 m d'ample, i quasi 1 m de fondària. La bassa es troba enmig d'una pineda, antigament s'havia fet servir com a punt de proveïment per a reg. Aquest punt d'aigua es manté actualment ple com abeurador de les bestioles. Aquesta bassa no consta en cap referent cartogràfic antiga; només surt en el mapes de Ramon de Semir (1949) i l'Alpina (2006) com un punt d'aigua anomenat 'pou de l'Estevet', però topològicament situat més a l'est proper al **torrent de l'Estevet**.

Nova cruïlla de camins i nou cartell d'avís sobre la regulació de l'escalada. En un primer moment, s'agafa el camí de la dreta que porta directament a la **cova del Boixar**. Després, al desfer el camí, es seguirà pel de l'esquerra. En el mapa d'en

Ramon de Semir no s'indiquen aquests camins i la toponímia que identifica el torrent és Buixà així com la cova en la seva llera. El **camí del Boixar** té el ferm terrós i està força tancat per la vegetació.

9m El **camí del Boixar** segueix pujant. És ample i de ferm terrós. Després d'una estona de ascensió comença a planejar quan s'acosta en alçada de la llera del torrent. Des d'aquest punt es veu la part superior del Faraó per damunt de la vegetació.

11m El camí es situa i avança en paral·lel al torrent. Es travessa un roquissar. Marques de pintura blava.

12m Nou roquissar i marques blaves per orientar-se. Entre la vegetació és veu la part superior de **l'agulla de l'Arítjol**.

15m Després d'una pujada el camí troba el **torrent del Boixar**. Des de la llera del torrent, alçant la vista es veu la **balma del Boixar**. Resulta una exageració qualificar aquesta balma com a cova. Es tracta d'una balma de notables dimensions i que per la seva configuració és un bon abric natural. Actualment està convertida en habitacle. Al costat del que és pròpiament l'àmplia balma principal hi ha també una altra balma de dimensions més petites. Són visibles les restes d'haver estat habitada fins no fa massa. Tornar pel mateix camí per anar de nou a la **bassa de l'Estevet**. En el camí de tornada s'aprecia la impressionant figura de **l'agulla de la Castanyada** i les roques que l'acompanyen.

24m Bassa del clot del Boixar o bassa de l'Estevet. Situats de nou en aquest indret ara s'agafa el camí que queda a la dreta i puja cap al massís. Ràpidament es pren alçada per un camí que transcórrer dins d'un bosquet tancat. El ferm és terrós. S'observen marques vermelles. Quan s'aclareix la vegetació es veuen els **Pallers** ben al fons a ponent i al seu davant la **serra d'Arnes** i el **Xincarró**. El camí segueix enfilant-se de forma notòria i s'acosta casi tocant a una agulla i després pren més alçada enfilant-se per sobre ella per un esperó rocós. Les marques vermelles ajuden a orientar la direcció.

36m El camí gira cap a la dreta, tot i que la inèrcia de la marxa portaria a seguir recte. El gir és de casi en angle recte, primer, i pocs metres després torça a l'esquerra per tornar-se a orientar al nord. Sempre en pujada.

37m Fi de l'esperó rocós, però no de pujar.

38m Cruïlla, anar pel camí de la dreta. Hi ha marques damunt del roquissar. Des d'aquest indret, que queda alçat al **clot del Boixar**, hi ha una bona vista de l'**agulla de la Castanyada**, el **Fitot** i altres roques. També es dominen les roques que es troben en a la part superior del **torrent del Tambor**.

47m Arribada al **camí del Cabrit**. Per l'esquerra arriba el que ve del camí **cova de l'Arcada**. Just enfront de la cruïlla surt el caminó que mena a la **cova del Cabrit** i segueix més enllà per anar al peu de vies d'escalada. Impressionat vista de la part occidental del **serrat del Faraó** presidida per l'**agulla de l'Arítjol**.

48m Cova del Cabrit. Abans de la seva entrada el caminó continua a l'esquerra per anar a vies d'escalada. La cova és un balma espaiosa i ben preparada per refugiar-se. Torna a evidenciar-se que és una exageració parlar de cova. És un indret molt conegut pels escaladors Sorpren el gronxador que es manté en bon estat de conservació tot i els anys que hi porta. El mapa de Ramon de Semir no esmenta aquesta balma i sí una font desconeguda avui.

49m De retorn tornada al **camí del Cabrit**. En aquest tram el camí és ufanós, obert i amb bones vistes. Des d'aquest punt es domina la **coma dels Naps** i les roques de la regió de **Roca Roja** i el **serrat del Faraó**. Al camí avança pel peu d'aquests roques en direcció al torrent de la **coma dels Naps de Baix**. Marques vermelles.

53m. El camí es desdibuixar a l'arribar un important roquissar. No hi ha marques que orientin però al final d'aquesta zona rocosa es veu la continuació del camí. El pas no és difícil, però cal estar atent.

56 m. Arribada a tocar del torrent de la **coma dels Naps**. Profusió d'arbres atorgant al lloc un caire fantasmagòric. En aquest indret cal estar molt atent per no perdre el camí. És córrer el risc de seguir recte enfilant-se torrent amunt, doncs per la inèrcia que es porta hi ha tendència a seguir en aquesta direcció. Cal estar atent. Arribats en aquest indret cal baixar lleugerament per creuar ràpidament el torrent girant a la dreta. Unes marques vermelles pintades en els troncs de varis arbres que es troben molt propers baixant cap el torrent ajuden a no perdre el camí. Suau descens cap al torrent fins una gran roca enclastada en la seva llera, flanquejar-la just pel darrera. Tot i aquestes indicacions, cal estar atent. Creuar el torrent.

Al final de la ressenya hi ha varies notes relacionades a la toponímia dels

diferents indrets per on passa aquest itinerari. Una de les notes fa referència al nom dels torrents d'aquesta zona.

59 m. Al creuar el torrent hi ha una gran roca al costat de la riba dreta. Cal buscar el camí que passa darrera d'aquesta roca.

1 h. Sortida clara del torrent de la **coma dels Naps de Baix**. El camí puja i passa per davant d'una balma no massa gran però que per les seves dimensions permet aixoplugar-se. Fletxa vermella. Per uns moments la vegetació s'aclareix i permet contemplar les roques de la regió de la **roca Roja**.

1 h. 8 m. El camí torna a tapar-se al passar per sota l'**agulla de l'Arítjol**. Quan la vegetació ho permet, pot veure's el **serrat de la Palomera** al fons. Novament, el camí s'aclareix.

1 h. 10 m. Nou roquissar que cal creuar. Les marques vermelles orienten la direcció. Des d'aquest indret es té una bona perspectiva de la vessant nord de l'**agulla de la Castanyada**.

1 h. 13 m. De sobte apareixen les agulles de la **regió del Faraó**. Són identificables les agulles de la **Benedicció**, **Albert Zanini**, **el Faraó**, **el Faraonet** i les roques del **serrat del Faraó**. També es perfectament visible el **coll de la Palomera** i les roques del **serrat de la Palomera**. A la dreta hi ha una marca groga que indica la part superior del **camí del Pas de la Llastra**.

1 h. 23 m. Creuar una petita torrentada que baixa entre l'**agulla del Faraó** i l'**Albert Zanini**.

1h. 31 m. A l'esquerra del camí queda la cova del **coll de la Palomera**. Balma, no massa gran, tot i que permet aixoplugar-se en cas de necessitat. Novament el llenguatge exagera la realitat. El **camí del Cabrit**, al deixar la balma, ràpidament s'enfila girant per l'esquerra per situar-se sobre la **cova de la Palomera**. Cal estar atents de no seguir, per inèrcia, en línia recta perquè s'endinsa cap una torrentera petita. Es puja per un terreny pedregós.

1h. 32 m. Coll de la Palomera. Magnífiques vistes de diverses regions montserratines. Al fons queden els **Pallers** i **el vermell del Xincarró**, les agulles de la zona de la **Roca Roja**, es domina tot el **serrat del Faraó** i la seva continuació, primer amb les roques de la **canal Roja**, i després amb el **Montgròs**

i **Plecs del Llibre**. Es veu la profunda canal feta pel **torrent del Migdia**. A llevant queden, quasi a tocar, l'**agulla Ajaguda** i l'**agulla del Jardí** separades de la **Palomera** pel **Joc de l'Oca**. Al fons destaca el **serrat de Bellavista** i el **Gorro Frigi** i les agulles i roques d'aquesta regió. En el **coll de la Palomera** hi ha marques, ara són grogues i vermelles. El color groc s'ha incorporat a partir de la incorporació del **camí del Pas de la Llastre**.

En les notes finals dedicades a la toponímia es precisa una certa disparitat de noms en relació el coll que separa el **serrat de la Palomera** dels **Moais** i la **placa dels Roofs**, i que hem denominat **coll de la Palomera**.

1 hora 34m. El camí baixa en direcció al **torrent del Migdia**. A l'inici és una pendent rocosa on les marques vermelles orienten per on passar. Tot seguit el camí té un ferm terrós quan comença a transcórrer per sota els **Moais** i la **placa dels Roof**. Bones vistes de les agulles i roques de la **canal Roja** i de la **Rampa de l'Esfinx** i el **Montgròs**

1hora 38m. Cruïlla de camins. Cal agafar el de dreta que és el **camí de la Palomera**. El camí de l'esquerra baixa cap al torrent de la **canal Roja**, primer, i després cap a la **canal del Migdia** on el troba la part alta del **Joc de l'Oca**. En els primers trams del **camí de la Palomera** es transita per un lloc ombrívol que, quan les clarianes ho permeten, es veu l'**agulla Ajaguda** i l'**agulla del Jardí**. El camí ressegueix tota la **Palomera**, primer per la vessant est i després li dona la volta encarant-se al sud. Clarianes, des d'on veure les agulles i roques entorn de l'**agulla de l'Ajaguda**.

1hora 41m. Les marques vermelles han perdut el color groc. Fort descens en ziga zaga. Clariana, al davant queda la **roca Mur** i l'**agulla de can Jorba** i la **Miranda de can Jorba**. Es creua un torrent, just després el camí pren una altra orientació anant a la vessant sud de la **Palomera**. Ara el camí és força obert. El camí progressa planejant. Poc després el camí es torna a tapar i es perden les vistes.

1hora 48m. El camí baixa en força pendent una estona per una torrentera.

1 hora 49m. Es deixa la pendent de la torrentera i el camí segueix baixant amb suavitat. En general, no s'ha parat de baixar des del **coll de la Palomera**, tot i que hi ha algun tram relativament planer. El camí és de ferm terrós, encara que hi ha alguns pocs trams que es passa per damunt de roquissar. Les senyals

vermelles, sempre de poca intensitat, marquen la direcció. Algunes senyals semblen estar mig tapades per unes marques blanques. Es veuen els camps d'oliveres de la plana montserratina.

2hores 4m. En una roca hi ha una senyal vermella mig tapada per blanc que sembla indicar un angle. Però no cal girar, si es fa cas de la senyal es baixaria per una torrentera poc practicable i de força pendent. Cal estar atents de no girar, sinó de seguir girant suaument cap a la dreta per orientar-se a nord. Al final del petit roquissar, apareix de nou el camí. Amb la vista es veuen nítidament les oliveres de la **Fonollosa**. Al davant, en direcció oest, hi ha les roques del serrat per sobre el marge dret del **torrent de la coma d'en Pastor** per on transcórrer el **camí del pas de la Llastra**. Al davant és veu l'agulla del Pilot.

2hores 12 Arribada a la pista de can Jorba una mica abans de l'indret de la **Fonollosa**. Es pot retornar al lloc de sortida seguint la pista o fer drecera pels camps d'oliveres de la Fonollosa i després pujant al **clot de l'Estevet** passant al costat de les restes de la seva barraca de camp. Des d'aquest indret un camí entre el bosc porta al **camp de l'Estevet** i des d'allí s'arriba fàcilment al **pou del Castell**.

2hores 30m. Arribada al **pou del Castell** i final.

Notes de toponímia.

Les comes dels Naps

En el mapa topogràfic de Montserrat, Joan Cabeza situa en dos indrets perfectament identificats dues comes: "*coma dels Naps de Dalt*" dominada per una cota de 1209 i la "*coma dels Naps de Baix*" amb una cota de 1180. Aquesta darrera coma és veïna del Montgròs. En cada una de les dues comes Joan Cabeza hi senyala torrens que es fusionen en un de sol anomenat "*canal del Cunill (sic)*". En el llibre *Montserrat. Itinerari* publicat l'any 1909, que és un recull d'articles publicats a la *Revista Montserratina*, s'esmenta de passada l'existència de "*les comes dels naps de dalt y de baix (sic)*".

Fragment mapa original de Joan Cabeza - 1909

Amb el temps, la toponímia d'aquests indrets ha anat evolucionant. En el mapa de Ramon de Semir (1949) es cartografiaren dos torrents identificats com "*torrent de la Coma de Dalt*" i un altre, perfectament diferenciat de l'anterior, que és el "*torrent de la Coma de Baix*". El dos torrents tenen la seva capçalera al peu del coll de les Comes.

Fragment mapa Ramon de Semir - 1949

Les diferents cartografies de l'editorial Alpina modifiquen i amplien aquestes denominacions. El *torrent de la Coma de Dalt* passa a ser el "*torrent de la Coma Alta*" i el "*torrent de la Coma de Baix*" d'en Semir es transforma desdoblant-se en dos torrents: "*torrent de la Coma dels Naps de Dalt*" i "*torrent de la Coma dels Naps de Baix*". En Ramon Ribera, tant en les seves descripcions d'itineraris com en els mapes, reproduïx les denominacions dels mapes de l'Alpina.

Fragment mapa editorial Alpina 1:5.000

A partir d'aquestes petites referències de l'evolució dels noms suggereixo, a fi de resoldre la confusió en la toponímia cartogràfica, preservar els noms antics de *coma dels Naps de dalt* i *coma dels Naps de baix* per definir els dos indrets ben diferenciats, i anomenar els torrents que passen per aquestes indrets com a *torrent de la coma dels Naps de dalt* i *torrent de la coma dels Naps de Baix* respectivament, conscients que la *canal del Conill* tal com està cartografiada avui no és la mateixa que la dibuixada per en Joan Cabeza l'any 1909.

Notes de toponímia

Coll de la Palomera, coll de Muset i coll de Mosset

¿Quin nom té el coll situat en el serrat de la Palomera?. La cartografia de l'editorial Alpina l'anomena coll de Moset, mentre que el coll que hi ha al peu de l'agulla Ajaguda en l'indret on des del camí dels Francesos es pot baixar al torrent del Migdia, en Ramon de Semir (1949) li diu coll de Muset (transforma la o

anterior per u), mentre que en el mapa de l'Alpina el nom és coll de l'Ajaguda. És un dels petits embolics de la toponímia montserratina. Existeixen dos termes, que tenen una fonètica similar, per identificar dos colls que es troben en dos serrats propers. En el llibre *Montserrat pam a pam*, en Josep Barberà, definí una secció dins de la muntanya de Montserrat anomenada Muset i que tenia com a referència el coll del mateix nom que el situa al peu de l'agulla l'Ajaguda en la serra que porta des d'aquest coll al Camell de Sant Jeroni tal com descriu en Ramon de Semir.

Fragment mapa Ramon de Semir - 1949

A partir d'aquestes descripcions inicials de referència en moltes guies parlen de l'agulla de l'Ajaguda pròpiament com l'Ajaguda del coll de Muset. A més, en el manuscrit preparatori del seu llibre, en Josep Barberà, esmenta explícitament que el nom de Muset és una derivació del francès Mousset perquè aquest coll estava dedicat en honor a l'hispanista del segle XIX, Albert Mousset. Aquest coll en la cartografia de l'editorial Alpina es anomena coll de l'Ajaguda o del Bassal dels Gats.

La confusió es manté perquè a pocs centenars de metres de l'anterior coll n'hi ha un altre identificat amb un nom semblant. Es tracta del coll del Mosset situat entre el serrat de la Palomera i el serrat del Faraó, indret per on hi passa el camí del Cabrit en el seu trànsit cap al torrent del Migdia des de les proximitats de la cova de l'Arcada i la Proa.

Fragment de mapa de l'editorial Alpina

¿Davant la similitud fonètica neix el dubte, Muset i Mosset són el mateix nom?. Si és així, ¿on cal situar-lo? Segons la historiadora local de Collbató, Assumpta Muset, el nom Mosset és incorrecte perquè el terme prové del cognom Muset. En el segle XVI i XVII a Collbató hi ha alguns pagesos que es diuen Muset i tenen terres en aquesta zona. El cognom Muset és originari de l'Anoia i, més concretament, de la Pobla de Claramunt i de Castellolí. El que passa és que al catalanitzar-lo s'escriu malament i es posen amb dues esses i es pot haver

transformat la u per una o.

Molts topònims tenen a veure amb antigues explotacions agrícoles (algunes medievals) i amb els pagesos que les conreaven. Assumpta Muset aporta la següent informació. Al segle XVI hi havia un propietari, que era l'amo de la mas Bernada, que es correspon en part amb l'actual fica de la Vinya Nova, que es deia Jaume Muset. Aquesta propietat estava a prop de l'Ajuguda i del serrat que porta a l'Albarda Castellana. En aquella època era costum identificar els indrets de la muntanya amb els noms dels seus propietaris. Els de les comes del mas Pastor i de la Maçana, sí que tenen a veure amb dos pagesos del Bruc que eren propietaris de trossos de terra en aquesta indrets i que es deien així: Pastor (era un mas medieval) i Maçana, que eren els de can Maçana, de la Guàrdia. Hi ha molts més casos: mas Rafart, torrent del Misser, etc. L'Assumpta Muset no sap si aquest el topònim Muset a la muntanya pot venir de la propietat de la Vinya Nova. Assumpta Muset afirma que tothom que es diu Muset es creu descendent d'algun francès i alguns, com la Margarida Muset, afinen més i asseguruen que són descendents d'Alfred Musset. El cognom Muset és víctima de tota mena de transformacions, de vegades en un intent de normalitzar-lo.

D'acord amb les observacions d'Assumpta Muset resulta que tindríem dos colls identificats amb el mateix nom i que la interpretació de l'origen del nom proposada per en Josep Barberà seria errònia. En quant a aquest duplictat de colls amb el mateix nom o similar penso que és més fruit de l'error. Els dos colls estan molt propers i és possible que hi hagi alguna mala interpretació.

Ramon Ribera opina que ell mateix pot haver contribuït a generar aquesta confusió en la seva guia *Caminant a Montserrat. El Massís*. En aquesta obra parla del coll de Mosset a la serra de la Palomera on hi arriba el camí del Cabrit. Fou Ramon Ribera qui posà aquest nom al coll perquè, al preparar la seva obra s'entrevistà l'any 1975 amb el Celestino de Can Salses (Celestí Escriu i Brugués), que llavors tenia vuitanta anys. Aquesta persona afirmà que el coll de la Palomera es deia de Mosset i que a sota d'ell hi havia una cova, realment és una balma, on el mosset es trencà el coll i per això es diu cova del coll de Mosset. El mateix Ramon Ribera em recordà que Josep Barberà pensava que Muset era un general francès que hauria pujat pel camí dels francesos. No sabia en Josep Barberà que aquest comandament tenia un altre nom. Curiosament, aquesta versió no coincideix del tot amb el que el propi Josep Barberà escriví en el seu manuscrit. D'aquí ve el canvi de lloc i de grafia

En resum, les raons per les quals els dos colls porten dos nom molt similars poden tenir el seu origen en una confusió. Però el temps els ha consolidat com a dos termes que descriuen dues realitats diferents. De tal manera que el coll de Mosset estaria al serrat de la Palomera mentre que el coll de Muset estaria al peu de l'agulla Ajaguda. El que no està clar és l'origen del seu nom. Una alternativa per esmenar l'error en la toponímia seria reservar el nom de coll de Muset el que es troba al peu de l'Ajaguda i coll de la Palomera el que està en el serrat del mateixa nom.

Donada la confusió amb aquesta toponímia, proposo emprar el nom de coll de la Palomera per identificar el coll al peu del serrat de la Palomera, i el nom de coll de Muset pel coll al peu de l'agulla Ajaguda en el tram on passa el camí dels Francesos.

[Baixar el track en format GPX](#)

[Baixar el track en format Google Earth](#)